SAYI
38

AKSU

Bu sayıda yazısı bulunanlar

AKSU
Fehmi ÖZGEN
Necmettin ULAÇ
Fikret GÜNEŞ
Şinasi TÜREL
Hamit HATİBOĞLU
İ. Hakkı SOYER
Kemal PEKER
Şükrü TURGUT
Mehmet AYKUT
Burhan SUNAR
İbrahim DEKAK
DUMANOĞLAN
Can AKENGİN
Aşık TEKİN
Bahtiyar DAYIMOĞLU

KOŞMA

Kış geçib de bahar günü gelince
Karlı sular destileri delince
Aşık olan sevdiğini bulunca

Bu dağlara çıkan yârim sürmeli
İnce belden Osman sıkı sarmalı.

Yeşil Otlar gelindeki tel gibi
Dut yaprağı nazlı yarin el gibi
Gül fidanı sevdiğimin bel gibi

Bu dağlara çıkan yârim sürmeli
İnce belden Osman sıkı sarmalı.

Bahardaki otun şahı yoncadır
On beşinde kızın göğsü goncadır
Güzelin kiymeti er doğuncadır

Bu dağlara çıkan yârim sürmeli
İnce belden Osman sıkı sarmalı.

Bahar günü yar omuzu şallanır
Siyah gözün altı yer yer allanır
Yar koynunda gül memeler ballanır

Bu dağlara çıkan yârim sürmeli
İnce belden Osman sıkı sarmalı,

bağır aman "Dumanoğlan„ ım bağır
Dertli gönle dağlar ovalar sağır
Sev güzeli sevilmiyen kız soğur

bu dağlara çıkan yârim sürmeli
İnce belden Osman sıkı sarmalı.

Dumanoğlan

Sayı : 38
Cilt : IV

Yazı İşlerine Bakan
MUHARREM TEKDAL

Şubat - 1946

A K S U

GİRESUN VE ÇEVRESİ HALKEVLERİNİN DERGİSİ

14 ÜNCÜ YILIN EŞİĞİNDE

Bugün Halkevlerinin kuruluşunun 14 ncü yıldönümüdür. Bu tarih; ayni zamanda, gerçek ve eylemli olarak kendimize dönüşümüzün de başıdır. Bütün ruhiyle halk rejimi olan Cumhuriyetin, her şeyi halk için kurması kadar gerekli bir şey olamaz.

Esasen çalışmalarımız tek bir ekren etrafında dönüyor. Halk Ana havuzumuzun dokuz kurnası, hep onun ebedî susuzluğunu gidermek için akıyor.

Halkevleri, 14 yılda, Türk milletine neler kazandırmıştır sorusuna beyhude cevap aramıyalım.

Gerçek şu ki: Bu çatı altında, Türk aydını "Söz„ ün esrarengiz sihrinden faydalanarak gönülleri fethediyor. En kudretli telkin vasıtası olan tiyatro, ezeli "Tek„ liginden çıkarılarak, Halkevi ve Halkodaları temsil kollariyle köylere kadar yayılmaktadır.

Dahası var : Türk, katkısız sesini bu çatının havasında bulmakta ve Türk aydını, bu kültür tapınağında, varlığını, "ALTIOK„ un "halkçılık„ umdesine bağışlıyarak, ana kalabalığı kalkındırmakta ve yüzyılların bir türlü bulandıramadığı kaynaktan kana kana içmektedir.

Artık, Cumhuriyet aydını, Yakup Kadri Karaosmanoğlunun "Yaban„ ındaki: "Her memleketin köylüsiyle okumuş yazmış zümresi arasında ayni derin uçurum mevcut mudur? Bilmiyorum; fakat mektep görmüş bir İstanbul çocuğu ile bir Anadolu köylüsü arasındaki fark, bir Londralı İngilizle bir Pençaplı Hindli arasındaki farktan daha büyüktür.

. . . "Lâkin işte görüyorumki, hâlâ bir çanak suda bir damla zeytinyağı gibiyim. Ne karışıyorum, ne de dibe çökebiliyorum.„ Diye döğünen ve vahlanan bedbaht Ahmet Celâl değildir.

Şimdi, yüzbinlerce Kemalist genç, Osmanlı münevveri Ahmet Celâl'in metruk ülkelerini altı koldan fethetmekle meşguldür.

İşte, Halkevleri; böyle mutlu bir dâvânın gerçekleşmesine çalışan kültür kışlalarıdır.

Bu büyük bayramın bütün millete ve yurda kutlu olmasını diliyelim.

AKSU

GİRESUN KÖY İKTİSADININ DİLEKLERİ

Yazan : **Fehmi ÖZGEN**
Yüksek Ziraat mühendisi

1939 İkinci büyük dünya harbi bütün açıklığıyle iktisadi üstünlüğün önemini belirtti. Bu hal harp sonrası bütün milletlerin mağnevi prensipleri de ihmal etmemek şartiyle büyük bir iktisadi savaşa girmelerini emrettiği gibi olaylar bu yönden ilk hareketlerin başladığını bile gösterdi.

Milletçe yapılacak olan bu muazzam hareketlerin etüdleri illerden ilcelerden hatta köylerden yapılır. Biz bu yazılarımızla Gireson ilinde ne gibi işlerin yapılabileceğini ve dolayısiyle büyük bir iş gücünün nasıl kıymetlendirilebileceğini mümkün olduğu kadar kendi ölçümüzde izaha çalışıyoruz. 1945 senesi 9 ve 10 uncu aylarında sahilden 20 km. kadar uzaklaşan 8-10 köy gezdim. Ve birçok köylülerle samimi konuşmalar yaptım.

Gördüm ki her köy kendi dar hudutları içersinde iş gücünü kullanamamakta bu yüzden içtimai ve iktisadi büyük zararlar meydana gelmektedir. Güneşli serin bir havada geniş ve temiz bir şose üzerinde kıvrıla kıvrıla yükseliyoruz. Karşımızda koyu yeşil etekleri görülen sisli dağlar, aşağıda kıyıları, yer yer görülen masmavi bir deniz ve işte biz bu iki dekor arasında yeşil renklerin en göz alıcılarını temiz bir havayı teneffüs ederek hayran hayran seyrediyor ve yolumuza enerjik adımlarla devam ediyoruz. Yol üzerinde bir kahve, önünde iskemleler, kalabalık bir kitle, oynayanlar ve konuşanlar var.

Selâm verdik ve oturduk. Hasan dayının güzel bir kahvesini içtik ve sonra herkes gibi bizde konuşmağa daldık. Mevzuumuz köylü refahı idi. Onları gördükce üzülüyordum. Çünkü gün ortasında idik ve çalışma zamanı idi halbuki bu genç delikanlılar burada kimisi içerde kimisi dışarda. Hasan dayı ile konuşmağa daldık.

— Bu delikanlılar zengin mi?
— Kim demiş metelikleri yok
— Neye çalışmıyorlar, arazilerimi yok?
— Hayır arazileri var fakat kâfi değil, sonra paraları yok.
— Anladım; işletme sermayeleride.

Biraz sonra yola girdik, mısır tarlalarında, fındık bahçeleri arasında kırmızı yollu peştemallı çalışan kadınlar gördük. Gerçi çalışmak mümkündür. Fakat tabiatın durmadan dinlenmeden sömürülen bu topraklarını verimli kılmak için muhakkak surette gübrelemeye ihtiyaç vardır. Bu ya kimyevi, yahutta tabii yani hayvandan temin edilir. Her ikiside para ister.

Tarım Bakanlığı verimden düşen bahçeleri gençleştirmek ve yeni meyve bahçeleri tesis etmek için ziraat bankası yoluyle kredi açmıştır. Bu Cumhuriyet Hükûmetinin köy ekonomisi üzerinde en faydalı ve en verimli hareketi olacaktır. Gireson meyve bahçeleri (yani fındık bahçelerini kasdediyorum) gittikçe verimden düşmektedir. Bu inkâr edilmez bir hakikat haline gelmiştir. Bu bahçelerin birçoklarının gençleştirilmeye ve birçoklarında sökülüp yeniden dikilmeğe ihtiyacı vardır. Bu işleri sağlıyabilmek için muhakkak surette kredi lâzımdır. Çünkü ferdin köy işletmelerinde çalışma ve çalıştırma imkânlarını bugünkü maddi durumuyla başaramıyacağı büyük bir hakikattır. Uzun vadeli az faizli kredi köy işletmelerindeki iş gücünü harekete getirecek ve bu suretle meselâ ayni mıntaka halkından 100000 amelelik bir iş devlet sermayesiyle toprak işlerinde çalışacak ve sonunda daha sağlam daha verimli fındık bahçeleri fertlerin iktisadi durumu üzerinde müessir olabileceği gibi millet iktisadına da yekûn halinde büyük bir kazanç katılacaktır.

Fakat birçok bankacılık mülâhazaları yazıkki bu hayırlı işi geciktirmiş ve hâlâ da geciktirmektedir.

Sonucu memleket iktisadi ölçüsünde kıymet ifade eden her hangi bir iş birkaç kötü vakanın tekerleğine yükletilmemelidir.

Esasen müşkilât gören köylü ürkektir ricat eder veyahutta takibten maddi mecali kesilir.

Bir başka köylüye rastladık; kendirden (kenevir) kendileri tarafından örülmüş beyaza yakın temiz bir elbise giyiyordu. Onu takdir ettim. Sonra öğrendimki Mesudiye köylüleri iptidai bir şekilde köy el sanatlarından istifade edebiliyorlar. Daha yukarı köyler iptidaî madde bakımından el sanatlarını bazı yerlerde daha çok inkişaf ettirmişler.

İskoçya'da muazzam İngiliz kumaş sanayiinin kurulmasından evvel köylü el şanatlarına bir ihtiyaç olarak boş vakitlerini kıymetlendirmek üzere böyle başlanmıştı. Fabrika bacaları halen İşkoçya semalarını dumana boğduğu bu gün bu sanat en ileri bir şekilde gene köylü el tezgâhlarında yapılmaktadır.

İş gücü ; daima iş gücünü

kıymetlendirmeye gayret etmeliyiz ve köye girdiğimiz gün kahve önlerinde gençlerimizi oyunda veya dedi kodud a görmemeliyiz. İş zamanı dışında daha temiz daha cazip eylenceleri de esirgememeliyiz.

Bu iş gücünü iki şekilde kıymetlendirebiliriz:

1 — Köy kapalı iktisadında köylünün ihtiyacını karşılamak üzere.

2 — İş gücünün başı boş bulunan köy ve kasaba yakınlarında fabrikalar atölyeler tesis etmek suretile.

Fakat bütün dünya milletlerinde görülmüştür ki birinci şekil yani köy ihtiyacının köyden temini (giyim ve gıdalanma) sonra bol ve ucuz maliyetli toprak ürünleri olmadıkça ne cüce ve nede dev sanayii kurulamaz. kurulsada muvazenesi bozuk olur sallanır ve yıkılmağa mahkûmdur.

O halde Giresun iktisadının yarınki gelişmesi üzerinde şu esaslara varabiliriz.

1 — Köyde sağlam bir istihsal sağlamak için teknik müdahale

a) Meyvacılık için krediler.

b) Yukarı kısımlarda hayvancılık için krediler.

2 — Köyde el sanatlarını teşvik ve üstün bir duruma doğru getirmek.

3 — Guruplanacak köy bölgelerinde, köyde kullanılan alet ve vasıtaları imal atölyeleri tesis etmek.

4 — En sonuncu olarak kasaba merkezinde fabrikalar tesis etmek. Yukarki üç halin tahakkuku dördüncü hali kendiliğinden meydana getirir.

Cumhuriyet hükûmeti bu muazzam işleri Türkiye ölçüsünde ele almış bulunmaktadır. Köy enstitüleri sırf bu maksatlara hizmet için teşekkül etmiştir. Fakat temenni ediyoruz ki bu hal süratle tahakkuk etsin ve müşkilatlarla karşılaşmasın.

Bizim Gayemiz

Biz,
Biriz.
Bizim duygumuz,
Duyuşumuz,
Görgümüz
Görüşümüz,
Sevgimiz,
Sevişimiz
Bir
dir
Bölünmez bir bütün,
Yıkılmaz bir kaleyiz
biz
Türküz,
TÜRK.
Başta İNÖNÜ,
Kalpte ATATÜRK
KEMALİZM yolcusuyuz.
Bu yolda ilerlemek,
Bu yolu ilerletmektir
gayemiz.
Biz,
ATATÜRK çocukları
Türk gençleriyiz..

Burhan SUNAR

BAHÇE KÜLTÜRLERİ İSTASYONUNU TANIYALIM

Yazan : **Necmettin ULAÇ**

Bahçe Kültürleri İstasyonu Teknikeri

Düne kadar F ı n d ı k İstasyonu olarak tanıdığımız ve bildiğimiz bu müessese 1 - Ocak - 1946 dan itibaren son meyvecilik kongresi kararları ile gerçeği olan ada kavuşarak "Bahçe Kültürleri İstasyonu„ adını almış bulunuyor.

Türkiye Dünya üzerinde yayılmış olan bir çok meyva türlerinin ana vatanı ve bahçe kültürlerinin kaynağıdır. Bu itibarla memleketimizin türlü iklim bölgelerine yayılmış olan ve buralarda kökleşerek o bölgenin ekonomisini omuzları üzerinde tutan bağ — bahçe ürünlerimizin geliştirilmelerinde ve en verimli ve en sıhhatli olarak bu bölgelerde kurulacak İstasyonlar çalışacaktır. Bu gerçeği göz önünde tutan Tarım Bakanlığı Yurdumuzun 28 muhtelif yerinde İstasyon ve fidanlar kurmuştur.

Memleketimizin muhtelif Yurd köşelerinde kurulu ilmî ve teknik mahiyette teşekküller olarak çalışan ve müesseseler Ziraatımızın esesli şubelerinden biri olan meyvecilik mevzuunda faydalı adımlar atarak gelişme ve yükselme imkânlarını hazırlamakta müstahsil köylü vatandaşa amatör meyvecilere bir rehber olarak memleket ziraatına feyizli ışıklarını saçmakta ve bu amacı gütmektedir.

Bunlardan bir tanesinnide bu yurd köşesinde kurulu bulunması bölgemizin önemini artırması bakımından ifiharla karşılanır,

Gireson Bahçe kültürleri İstasyonu Vilâyet merkezinin batı sahilinde Belediye sınırları dışında bulunup, mezkûr hududu teşkil eden Batlama isimli derenin yanında kuruludur. 1936 senesinde istimlâki yapılmış ve 1937 yılında faaliyetine başlamıştır. Bu günkü sahası 145 dekar olup işlenen miktarı 90 dekardır. Şehrin merkezine olan mesafesi 3. 5. Km. ve Gireson Bulancak şosesi kenarında olup deniz kenarından bu şose ile ayrılmaktadırki, bu yol batıda Ordu — Samsun'a, doğuda Trabzon — Rize'ye kadar bozuk bir şekilde uzamaktadır,

Orjinal bir fındık ve diğer meyveler bilhassa elma, erik, sahası olan bölgeyi monokültür ve ziraî bilgisizlikten kurtarıp, imkânlar nisbetinde polikültür sisteme kavuşturmak ve köylerdeki takipçi teşkilatile ve müstahsili aydın ziraat bilgilerine sahip kılmağı müessese amaç edinmiştir.

İstasyonun ilmî ve pratik çalışma a ında kurulu bahçe tesisleri aşağıda şekildedir.

1 — Damızlık Bahçesi

2 — Etüd ve kolleksiyon bahçesi

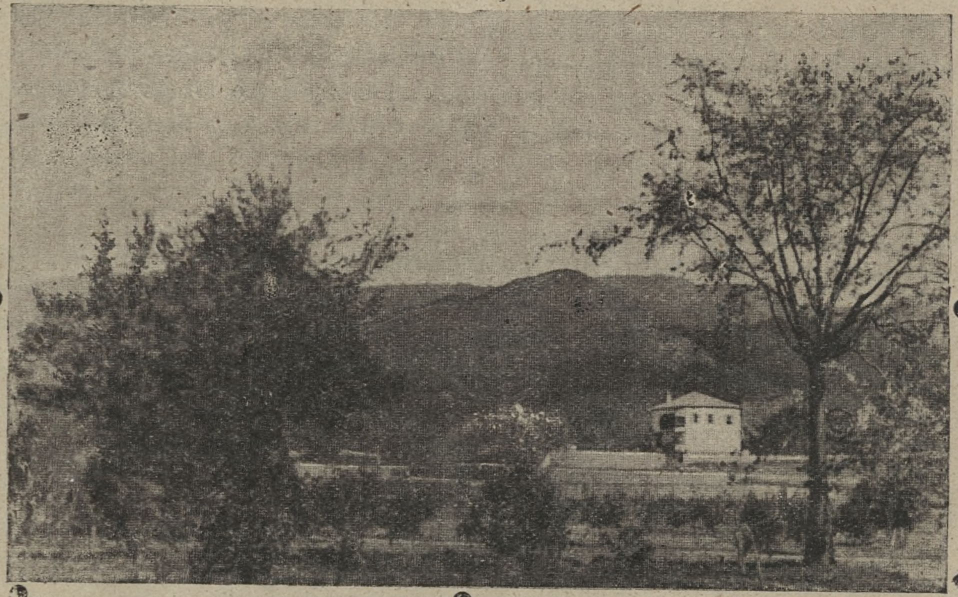
3 — Örnek istihsali
4 — Savaş deneme bahçesi
5 — Tohum anaçlığı
6 — Fidanlık

İşlenen arazinin 60 dekarı damızlık ve diğer bölümlere 30 dekarı da istihsal sahası olarak ayrılmıştır.

Damızlık bahçelerinden muhit faktörlerine uygunluğu görülen varyetelerden kalem ve aşılar alınarak bunlar teksir edilmekte, diğer bahçe tesislerinde de çalışmalarının müsbet neticeleri ve tatbikattaki yeri gerçekleşmiş bulunuyor.

Fidanlık istihsal sahasıdır. Edinilen tecrübeler neticesi bölgemiz için kıymeti mutlak olan türler üretilmekte, yetiştirilerek uygun evsafı haiz bir şekilde müstahsile dağıtılmaktadır.

% 48 elma, % 22 fındık, % 20 erik ve geri kalan % 10 miktarı muhtelif meyva türleri; % 4 armut, % 2 şeftali, % 1 kiraz % 1 incir % 1 ceviz % 1 dut yetiştirilmesi istihsal planının ana hatlarıdır.

Bahçe Kültürleri İstasyonundan bir görünüş

Müessesenin kuruluşundanberi her sene yetiştirdiği ve dağıttığı fidan cins ve adedini bir cetvel halinde görelim.

Y I L L A R

Fidanlar	938-939	939-940	940-941	941-942	942-943	943-944	944-945
Elma		500	1700		1412	3000	2520
Armut			1400		919	3000	800
Erik			200		453	150	220
Şeftali			400		1185	300	800
Portakal						30	
Mandalin			85			253	

Limon			309			180	
Ağaçkavunu			15				
Ceviz	4880	800	1000		634	1400	200
Badem	150						
Vişne						260	686
Kiraz						130	150
Kayısı					250		
YEKÛN	5030	1300	5109		4853	8703	5576
Okaliptus	3790	900	1050				
Gladiçya		2500	3940				
Maklora		6500	4140				
Salkımsöğüt			1610				
Kavak			1700				
Akasya		1500	250				
Dut (Yaprak)						3900	
YEKÛN	3790	11400	12590			3900	
Umumi Yekûn	8820	12700	17799		4853	11703	5576

Görülüyorki muhtelif yıllarda aşağı yukarı müsavi bir istihsal 943—944 yılında meyveli fidan adedinin epeyce yükseldiğini ve fakat 944—945 de Yekûnu hissedilir derecede düştüğü görülüyor. (Bu durum İstasyon müdür ve elemanlarının askerde bulunması ve ayni zamanda hariçten tedarik edilen tohumların sıhhatlı olmamasından doğmuştur.) Mamafih; henüz yeni sayılan bir müessese için rakamlar azımsanacak bir netice değildir.

Önümüzdeki yıllar için istihsal yekûnunun 30 bine doğru kısa zamanda yükselebileceğini eldeki mevcut istihsal sahası genişliği yabani fidan ve tohum mevzuuna dayanarak hemen söyliyebiliriz.

Damızlık bahçelerinde de cem'an 1614 meyva ağacı bulunup bunların çeşit ve varyeteleri şöyledir.

a) Elma

Demir elma—Amasya—Ferik—kanada Renette—Belfiore Jallo—Permanpore Gürcü — Gelin — Göbek — Karasüt — Köpük — Astragan — Rouge — Sarbosna — Yomra

b) Armut

Hamdi sükkâri — Mustafabey—williams. christ — Böre hardi — Küre Düşeş dangulem — Börsuperfen — Akça — Limon — Williams düşes — Kadirusta — Fakas

C) Erik

Köstendil — Mürdüm — Reinclod — Havran

d) Ceviz

Karahisar (ince kabuklu, kabuklu)

e) Nerenciye

Mandalin (Unchio)

f) Kiraz

Altıparmak - Dalbastı - Beyaz kiraz - Kara kiraz - Sulatani - kısrakmemesi

g) Vişne

Macar - angın - Kütahya - Kısk - Vişnap

h) Şeftali

İsfahan yarması - Amisten - Hale - Mayflover - Victor - sapanca - Ret-

bayr tüysüz kırmızı - sari papa - Hacıömeroğlu - Karahulû

i) Fındık

Tombul - sivri - incekara - Badim - Palaz - Ham (Kıymet ve mevcutlarına göre sırasile)

Bölgemiz mahsulleri dış piyasa aranışlarına ve muhit tabiî faktörlerini en iyi yetiştlrme şart ve kabiliyetlerine göre ve istihsal olunacak m e y v e mahsullerinin yaş, kuru ve mamul olarak kıymetlendirilmesinin temini esaslarına göre her cins meyve için aşağıdaki cetvelde gösterilen türler üzerinde çalışma proğramlaştırılmıştır,

Fındık : tombul, sivri, haskara, (ihraç)

Elma : Demirelma (ihraç) romabote (ihraç(- Stark aing (ihraç) (d h l kazalarımız için geçit iklimine müsait elma türlerinden steymertstark

Erik : Köstendil (kurutma) Santo rosa (kurutma) Reinclod (kurutma ve sofralık) havran (sofralık)

Bahçe Kültürleri İstasyonundan diğer bir görünüş

N O T : Esas bunlar (iki diş piyasanın aradığı ve ihraca elverişli olmak üzere yerli ve diğer meyve çeşitleri üzerinde de etüdler yapılmaktadır.

İşte yukarıdanberi Bahçe Kültürleri İstasyonunun gayeler, mevkiî, teknik teşkilât ve çalışmalarını kısa izahlarla belirtmek istedim.

Konuma son verirken bugün imkânlar nisbetinde faaliyet gösterebilen bu müessesenin, yarın memleket ekonomisini omuzlarında tutan ziraatımız ve karekteristik bir meyve yetişme durumuna malik bölgemiz için irfan ve irşad dolu bir rehber olacağına müsbet kanaatımız vardır.

KÖY YOLLARINDA

Yazan : **Fikret GÜNEŞ**

Kır, bir kederin dile gelen feryadını dinliyor, yer yer kararan kesekli tarlalar, içli insan gönülleri ağlıyor.. inliyor.

Köye giden .. köylüye varan yolda.. ıslak taşlardan irkilerek, çamurlu tepelerden tırmanarak yürüyoruz. Kağnı sesleri duyuluyor. İçli köy şarkısı.. Köylünün sevinç ve iztırabını dile getiren esrarlı bir muzik.

Yol arkadaşım Turhan derin bir vecd içerisinde dir. Sanki bu seste erimek.. sanki bu seste kaybolmak istiyor.

Ona sordum.

Şuracıktaki köydenmiş. Babası doğunun sıhırlı bir bucağından gelip şehre uğramadan köye yerleşmiş. Güzel saz çalarmış.. Ona yüce ozan diyenler varmış. Fakat aldatıcı renklere yabancı isteklere kapılmışta sazını terketmiş. Saz duvarda asılı kalmış. Bakımsızlık onu yıpratmış, yarmış.. telleri çürüyüp kopmuş, saz telsiz kalmış.

Baba Turgay, bir gün altayları semaya yükselmiş, Anadolunun zümrüt bağlarına hayran hayran bakarken görmüş. Bülbüller ötüyor, çayırlar yeşerip çiçekler açarak iki sevgilinin düğününü yapıyorlarmış.

Turgay coşmuş.. dıvara koşmuş.. sazına sarılmış . Fakat saz eski saz değil. Söylemek istemiş. Saza duyuramamış. Saz oğlamış, Turgay anlamamış.. Hıçkırarak uyanmış.

Tatlı bir rüyadan acı hakikata çarpılır gibi sendelemiş.

Şaşkınlık içerisinde..

Kırık saz elinde.. Geçmişin olayları sıra halinde gözlerinin önünde geçmekte ve gafletini duyanları yeis ve nedameti içerisinde kalmış..

Sazını onartacakmış.

Sesini gaybederlermi... diye korkmuş.

Özünü büsbütün yok ederler diye yormuş.

Ve bir deli gibi sazını alıp yine doğunu sıhırlı ve meçhul bir bucağına çıkmış gitmiş.

O zamandır bu zaman Turhan babasını düşünür o esrarlı sazını beklermiş. Hakkı da var. Et tırnaktan ayrılırmı ? babası birgün çoşkun bir Ozan olarak elbet dönecek. Turhanın sevimli yüzünü asil bir kaygı kapladı.

(Bilmem birgün babam rüyasının hakiki kahramanı olur ve

sazına sözünü dinletirse mızrabından taşan nağmelerin işgal sahasını ölçmek ve değerini tayin etmek mümkün olacakmı ?) dedi.

Belirsiz bir heyecan beni de kaplamıştı. Turhanın sözüne bir mana aramaksızın göğsümün taştığını hissediyordum.

Yürüyoruz. Kırbir kederin dile gelen feryadını dinliyor. Kesekli tarlalar içli insan gönülleri gibi ağlıyor, inliyor.. Ve biz ıslak trşlardan irkilerek, çamurlu tepelerden tırmanarak kağnı seslerinin arkasından Turhanın köyüne doğru ilerliyoruz. Ve yolda Turhan söylüyor, ben susuyorum, Turhan susuyor ben anlıyorum.

Fikret GÜNEŞ

Giresun oyun havaları çok canlı ritm taşır. Giresunlu olupda onun aşkına ayak ve sesini uydurmayan yok gibidir.

Giresonlular oyunlar ve türkülerine en küçük topluluktan en büyük bayramlarına kadar yer verirler Gireson ve Giresonluyu en güzel şekilde anlatan çağıran bu hava pek sevimlidir. Evet Giresan deyince akla dört şey gelir. kahrımanlık Kayık, Fındık, sevgi.

Rıfat AKALTAN

G. H. E.
Güzel saanatlar komiteei
Başkanı

Gireson Kayıkları

(*) Oy Gireson Kayıkları
Hep geliyor kârından
Sevdim de alamadım
Ölüyom efkârımdan

Aranağme

Ağam haydi yar haydi
Kunduram taştan kaydı
Elin bir tanesine
Nasıl diyeyim haydi.

(*) Oy Gireson'un evlari
Şima ilen kaynama
Kız benimile oynadın
Başkasıyle oynama

Aranağme

(*) *Bukıtaların her mısraı iki defa tekrarlanır.*

Turunçgiller Zararlısı
– PAS BÖCÜSÜ –
Phyllocoptes öleivorus

Yazan : **Şinasi TÜREL**
Bahçe Kültürleri İstasyon Müdürü Y.Z. Müh.

Portakal - Mandalin - Limon - Turunç - Altıntop - Ağaçkavunu - Kumkat - Grepfrut gibi bütün bu portakal ailesinin hepsine birden (Turunçgiller) denilir. Evvelce Narenciye ismi verirlerdi.

Bunlardan - Mandalin - Limon - Portakal İlimizin sahil bölgelerinde hemen her ev bahçesinde veya mahalleler aralarile yakınlarında mevcuttur. Son yıllarda da müstahsiller büyük bir hevesle rağbet göstermekte ve çoğalmaktadırlar.

Bilhassa Mandalin ; Çünkü limon ile portakalın üç senede, beş senede, onbeş senede bir, yani zamanı belli olmayan bazı yıllarda suhunet 6° dereceye düşünce bütün dalları ve gövdesi ta köklere kadar donup kuruyor. tam mahsül alınmaya başlayan veya o raddeye getirinceye kadar bir hayli emek ve masraflar harcanan ağaç elden çıkıyor bu yüzden Turunçgillerden portakal ile Limon İlimiz bölgesinde yalnızca ev bahçelerinin kuytu köşelerinde yetiştirilmeğe değer.

Mandalin ise böyle değildir. o daha düşük 12° dereceye kadar dayanır. Bölgemizde ise mandalin yetişen yerlerinde en düşük suhunet yalnızca 941 yılında olagan üstü 6, 5° bulmuştu . Buna göre mandalinin iklim bakımından yetiştirilmesi emniyetlidir.

Mandalin her yıl mahsul verir. ve bol verir. Fazla yer işgal etmez, her zaman için para eder esasen mahalli yemeklik bakımından ihtiyaç görülen ve aranılan en kıymetli kış meyvesı olmakla beraber iç yakın pazarlara sevk meyvesidir de.

Bu özelliklerile müstahsil için yetiştirilmesi kârlı bir meyvedir. Muhtevi bulunduğu gıda ve şifa kıymetlerile de insanlar bünyesinin büyük bir ihtiyacını karşılar. Böyle hem gıda hemde deva olan önemli bir meyvenin bol bol ve ucuz ucuz temini için bölgemizde yetiştirilmesini sağlamak ve çoğaltmak özlenir bir gayedir. Tek cümle ile (Mandalini yetiştirmek müstahsil için çok kârlı , yemek herkes için çok faydalıdır.

İlimiz için yetiştirme imkânlarını lüzum ve faydalarını kısaca açıklandırdığım mandalinin yeni yeni heveslerle henüz çoğaltılmasına başlanırken karşılaştığı mühim bir hastalık vardır.

Pas Böcüsü Hastalığı:

Batum taraflarından gelmiş olması malûm bu hastalık 939 — 940 yıllarındandı. -Hopa - Viçe - Pazar - Rize İlçelerinde ve İlinde görülmiye başlamıştır: Gittikçe artan zararları karşısında Tarım Bakanlığı bnnun üzerinde ehemmiyetle durmuş 942 ve 943 yıllarında mütehassıslarına mahallinde

yaptırdığı etüdlerle hastalığı teşhis ve savaş usullerini tesbit ettirmiştir.

Haştalığı yapan bir mili metreye yakın uzunlukta ve çok ince ancak pertevsizle görülebilen pas örümceğidir. Fındıklarda tomurcukların içine giripte kozalığı yayan örümcekle aynı familyadandır. (Şeklini göstermek için çok büyütülmüş resmini görünüz)

B ö c ü, Haziran ayından itibaren meyvelerin teşekküle başlamasile kabukların üzerindeki pürüzler arasında suyunu emmeye başlar bu şekilde açılan yara ve delikler meyvenin kabuğu üzerinde evvlâ gümüşümsü (temre dediğimiz ekzamatik yara halinde görülür sonraları buralardan dışarı sızan sular hava ve güneş karşısında kahverengi siyahımtrak renk alarak meyva büyüdükce dalga dalga kötü bir renk gösterir hafif buruşmağa ve pörsümeğe başlar, Bu hastalığa tutulan meyveler yalnız dış renklerinin böyle değişmesile kalmaz iyice sararamaz, büyüyemez, tatlılaşamaz kabuk içine yapışarak zor soyulur. Pasası yenirken ağızda erimez olur. Neticede para da etmez veya yok pahasına gider. Ayrıca Ağaçları da yordugundan bir kaç sene ayni hal yapraklarda bilhassa genç sürgünlerde de görülür. Meyveden yaprağa yapraktan meyveye geçerek her an için ağacın devamlı illetidir. İlimize bu yıl yeni bulaşmış pas böcüsü hastalığı için hatırlarsınız geçen sene Rizeden mandalin getirilmesi yasak edilmişti.

Bu tedbirler satıcı ve alıcıların noksan iştiraklarından hastalık artık gelmiş yerleşmiştir. Temenni edilirki Gireson iktisadî bünyesinin bütünlüğü içinde mühin bir yeri tutacak olan bu kıymetli alâkalılar bunu telâfi edici hevesle uğraşsınlar.

Kısaca savaşı

1 — Toz halde kükürt serpmek (Çiçek kükürt) içine üçte bir kireçte katılabilir:

Kükürt kireç mahsulü (Polisüflür) Haziranda meyveler teşekkül edince zaman zaman bakılır Yukarıda söylenen kurşunî pütürüklük meyve kabuğunda görülünce kükürt ve kirecini hazırlayan müstahsil ile ziraat müdürlüğüne baş vurur ilâcını yaptırır. ve mandalin ağaçlarına püskürtür,

Muhitimiz ratıp ve yağışlı olduğu için bu böcüde kısa aralıklarla üreme yaptığından birinci ilâçın rastlamadığı ve öldürmediği böcülerin üremeleri bakımından 3—4 gün ara ile ilâçlamayı bir kaç defa yapmak lâzımdır.

Ayni zamanda ilâç böcülerin yumurtalarını öldüremez, birinci ve ikinci defa ilâç yapıldığı zaman yumurta halinde kalmış olanlar zararlarına devam ederler. Onun için üçüncü hatta imkân bulunursa dördüncü bir defa ilâçlamalıdır. Portakal pas böcüsü hastalığı bulaşıcı olduğundan her müstahsil yakın komşularını haberliyerek birbirlerile yardımlaşarak hastalığın görüldüğü yerlerde zamanında savaşını sağlarlarsa bu büyük afat başlangıcında kolaylıkla önlenilmiş olur,

Vadeli Satışlar

Çeviren : **Hamid HATİBOĞLU**

Esasında her bir tane veya her bir parçasının haiz oldukları müşterek vasıflar arasında büyük ve çeşitli farklar bulunmayan ve bu sebeple miktar, adet ve siklet üzerinden alınıp satılan ve her bir partisinin yerine herhangi bir diğer partinin ikame mümkün olabilen mahsullere (Fungible) denir.

Büyük stoklar halinde, daimî olarak elde hazır bulundurulması zarurî olan bu malların, depolarda uzun zaman kalmalarile de bozulmaması şarttır,

Fungible olmakla beraber dünya ölçüsünde bir istihsal ve istihlâke sahip mahsullerin başında ; buğday , şeker , kahve , pamuk, kauçuk ve saire gelir. Bütün bu mahsuller dünyanın mahdut yerlerinde ve nisbeten kısa bir zamanda yetiştikleri halde, bunların alım satımları ve istihlâki, aksine olarak, dünyanın hemen her tarafında ve bütün sene boyunca devam edip gider. İşte bu mahsul idraki ile istihlâki arasındaki zaman farkı, müstahsili olduğu kadar, tüccarı ve ayni zamanda müstehliki de, tahammülü kabil olmayan büyük fiat değişikliklerine maruz bırakmaktadır.

Mahsul idraki zamanındaki düşük fiatlar, müstahsilin fazla bir menfaat teminine mani olduğu gibi , mahsul sonundaki yüksek fiatlar da, ham maddenin işlenmesini kârsız bir hale getirmekte ve dolayısiyle istihlâkâtın karşılıksız kalmasına sebebiyet vermektedir,

Ticaret ve sanayi ihtiyaçlarını devamlı bir surette karşılamak mülahazasile dopolara mal yığmak ve bu malları uzun zaman elde tutmak, bugünkü modern iktisadın esasını teşkil etmektedir. Havayici zaruriyeden olan maddelerin noksanlığı bir çok meçhul akibetler doğurabilir. Fakat ihtiyat stokların miktarı çoğaldıkca zarar tehlikesi de o nisbette artmış olur ki, bu zararın en ince hesaplarla bile önlenmesine imkân hasıl olamaz.

Mahsulün idraki haftasındaki durum şöyledir :

Köylü mahsulünü satmak üzere pazara götürür. Halbuki pazar, köylünün getirdiği mahsul ile doludur, çünkü bütün meslektaşları ayni şekilde hareket etmişlerdir. Yerli tacirler ise

köylünün satışa arzettiği mahsulü almakta istiğna gösterirler, zira bunlar, hadsız hesapsız satış tekliflerile karşı, karşıyadırlar. Köylünün mahsulünü idrak eder etmez satışa arzetmenin, başlıca sebebi, hiç şüphesizki, paraya olan ihtiyacıdır.

Bir değirmen veya şeker fabrikası da, bütün bir senelik ihtiyacını, hemen mahsulün ilk aylarında kapatmağa mütemayil değillerdir.

Bu iki zıd durum arasında tüccar bir köprü vazifesini görür. Tüccar mahsul zamanında normal şekilde ve imalatcıya verebileceği kadar, fazla mal satun almağa çalışır. Lâkin bu hareket tarzı da tüccar için büyük bir tehlike arz eyler.

Endüstri dahi bu tehlikeden azade kalamaz. Çünkü değirmen ununu, şeker fabrikası şekerini, müşterilerinin satın almak istedikleri zamanı bekliyerek, teslim etmek mecburiyetindedirler. Bu sebepten fabrikalar da, ekseriya ham madde biriktirmek iztirarındadırlar ki, bu ham maddelerin, zamanla arzedeceği kıymet tahavvülleri, temamile meçhulleri bulunmaktadır.

İşte burada vadeli satışlar, peşin alışverişler ile vadeli alışverişler arasında bir kombinezon tesisi suretile tehlikeyi azaltmak imkânını bahşeyler. Bir tacir köylüden satın alarak deposuna koyduğu pamuğa, tekabül edecek miktarda bir parti pamuğu derhal bir fabrikaya veremeyeceğinden, bu pamuğu, gelecek aylarda teslim şartile vadeli olarak sattığı pamuğu derhal geri alır, yani alıcı ile anlaşarak taahhüdünü fesheyler. Şayet bu arada pamuk fiatları düşmüş ise, satılan pamuktan elde edilecek bedel, pamuğun mubayeasında ödenen bedelden noksan olacağından, tacir bu zararını, evelce vadeli olarak sattığı ve sonradan geri aldığı pamuğun kârile karşılar.

Bunun gibi, bir değirmen de köylüden aldığı ve hemen kırmak iztırarında olmadığı buğdaya tekabül edecek miktarda bir parti buğdayı, unlarını satıp elden çıkarabileceğini tahmin ettiği ilerki aylarda teslim şartile, vadeli olarak satar. Bilahare değirmen herhangi gün unlarını satıp elden çıkarırsa, derhal vadeli satış taahhüdünü de, alıcı ile uyuşarak, anüle eder. Eğer bu esnada fiatlar yükselmiş ise, değirmen vadeli satışından zarar etmiş olacaktır. Fakat hiç kimse yangın veya hayat sigortası için ödediği pirimi bir zarar telâkki edemez. Bu itibarla burada bir zarar bahis mevzuu olamaz. Esasen vadeli satıştan husule gelen kıymet noksanlığı un satışından elde edilmiş olan fazla kıymetle karşılaşmış bulunmaktadır.

Böylece her bir maddenin vadeli alım satımlarından Ekonominin ne şekilde faydalanmakta olduğuna dair, daha bir çok canlı misaller verilebilir. Bir nevi sigorta demek olan vadeli satışlar, imalatcı için olduğu kadar müstahsil içinde, kaçınılmaz bir zarurettir.

Müstahsil mahsulünü idrak eder etmez satıp elden çıkarmak ister, en yüksek fiatı elde edeyim diye bekliyemez, çünkü paraya ihtiyacı vardır. Diğer taraftan da, senede, ancak bir defa elde ettiği mahsulünden, mümkün mertebe fazla bir kâr temini nazarı dikkata almak mecburiyetindedir.

İmalatçı de müşterilerinin siparişlerini beklemek zorundadır. Bu sebepten fiat tahavvülleri dolayısiyle vukuu melhuz zarardan kendini vikaye etmek vazifesile mükelleftir.

Hulâsa, Ticaretin nazariyatı effectif alımsatımları, mütevazin bir şekilde, vadeli alımsatımlara bağlamaktan ibarettir.

TERCÜME KOKUSU

Yazan : **İsmail Hakkı SOYER**

Bilmem okuyucularım bu yazıma başlık olarak seçtiğim “Tercüme kokusu„ tertibini garip bulacaklarmıdır? Belki (evet) belki (hayır), yalnız şurasını açıklamak isterimki : Bu tabiri ben icat etmedim. Edebi münekkitlerimiz her hangi yabancı bir eserin dilimize iyi çevrildiğini anlatmak için ekseriya şu tabiri kullanırlar: (Eser o kadar güzel çevrilmişki içinde hiç tercüme kokusu sezilmiyor.) İnancıma göre tercüme derdimizi anlatmak için bundan daha iyi bir ifade olamaz.

Tercüme işi, memleketimiz kültür ve edebiyatı için önemi günden güne artan bir davadır. Çünkü basılan kitapların hemen hemen yüzde doksanı yabancı dillerden çevrilmiş eserlerdir. Serbest yayını bir tarafa bırakarak yalnız Kültür bakanlığının son bir kaç yıl içinde yayınladığı klasik eserlerin sayısını gözümüzün önüne getirmek bile tercüme davasının yukarıda işaret ettiğimiz önemini kavramaya yeter. Acaba bu önem nereden geliyor.

Bunun iki esaslı sebebi vardır. Birincisi: Kültür ve medeniyette bizden çok evvel ilerlemiş olan garbın klasik ve modern eserlerinin dilimize nakli kesin bir zaruret ve ihtiyaçtır. İkincisi : Birinci katogorideki

yayınları okuyarak zevkini tatmış olan okuyucu tercüme konusundan ağırlığına rağmen artık telif kitaplara rağbet göstermiyor. Onun elinde bir ölçü vardır. Telif eserin iyiliğine peşin bir hükümle inanamiyor. Bu sebeple olsa gerektir ki, en tanınmış edip ve yazarlarımız bile telif eser yaratmayı bir tarafa bırkarak tercüme yolunu tutmuşlardır. Bundan başka tercümenin teliften çok zor olduğunda bütün mütercimler birleşiyor. Bir edibimiz: (Yazı yazmak kudretine sahip oldukları halde tercüme ile uğraşanlara acımak lâzımdır.) diyordu. Yalnız şu varki, o; mütercimlere telif eserdekine sarf ettikleri fazla emek ve düçar oldukları yorgunluk bakımından acıyor. Fakat asıl acınacak başka bir nokta varki o da telif eserlerinde veya makalelerindeki kudretli üslup ve ifadeleriyle tanınmış olan edip ve yazarların tercüme eserlerle hem kendilerinin ve hemda tercüme ettikleri eserlerin aslındaki kudret ve kıymetlerini kaybetmiş olmalarıdır. Tercüme eserlerin asıllarındaki güzellik o derece kayıp oluyorki bir yabancı eserin aslını okuyanlar için bu eserin tercümesini okumak bir azap şeklini alıyor. Mütercim bir kaatildir sözü belkide bundan doğmuştur. Hakikaten fena tercüme eseri öldürüyor. Meşhur Fransız mütefekkiri Anatol Frans'ın (Allahlar susamışlardı) adıyle dilimize çevrilen eserinin tercümesini bütün gayretime rağmen okumağa muvaffak olamadım. Halbuki mütercimin telif eserlerindeki uslup ve ifadelere hayranım. İşte münekkitlerin tercüme kokusu dedikleri şey bu olsa gerektir.

Fakat şöyle bir soru akla gelebilir mi: Acaba içinde tercüme kokusu bulunmiyanlar (ideal eserler) midir? azçok tanınmış bir münekkit yâzarımız var ki, kendisi orjinal bir tabir yaratmıştır. “Serbest Tercüme„.. kendisinin bu serbest tercümeden kasti; esas metinle kayıtlı olmaksızın herhangi bir cümleyi mütercimin istediği şekle sokmasıdır. Fakat o zaman tercümenin manası kalırmı diyeceksiniz, Doğrusu aranırsa serbest tercüme iddiası, mütercim için bir savunma silâhından başka birşey değildir Kendisini tenkit edenlere karşı “Ben esas metinle kayıtlanmiyorum. Serbest tercüme yapıyorum.„ Diyebilmek için şöyle söylüyor.

Bundan birkaç yıl önceydi: Tenkit ettiği bir eserin mütercimiyle münekkidi; bir kelime üzerinde ayrışık düşmüşler ve mütercim memleketimizdeki bazı Fransız Profesörlerin hakemliğini teklif etmişdi neticeyi hatırlamiyorum. Fakat iddiasından herhalde vaz geçmiş ve hakeme müracaatı kabul etmemiş olacaktır. Çünkü gerçek, münakaşa götürmiyecek kadar açıktı. Tercüme eserlerin tatsızlığı, yanlışlığı

ve kötülüğü o kadar aşikârdır ki bunları görmek ve anlatmak için uzun boylu okumıya da lüzum ve ihtiyaç yoktur. Hatta bazılarının yalnız adlarına bakmak kâfidir. Mesela: Gene şöhreti yaygın yazarlarımızdan b i r i s i Mopasan'ın Fort comme la mort “namındaki romanını„ ölüm kadar metin adıyle dilimize çevirmişti. Düşününüzki metanetle ölüm arasında hiç bir münasebet yoktur. Bir adam hiç lisan bilmezse de mantık ve muhakeme sayesinde böyle bir tercümenin yanlışlığını anlamakta zorluk çekmez. Netekim: Bu ünlü yazar ayni eseri yirmi beş yıl sonra yeniden tercüme etmiş. Tabiî Türkçemizdeki gelişimi gözönünde tutarak ve bu defa esere “ölüm kadar acı„ adını vermiştir. Halbuki kakikat ne o ne de budur.

Asıl karşılığım “ölüm gibi korkunç„ olmak gerektir. Ve eserin adı bu olduğu takdirde bize hülâsasını hatta ruhunu verebilecekti. Ayni düşünce yukarıda sözü geçen “Allahlar susamışlardı„ Adındaki eser için de yerinde düşer. Bu tercümeye verilen bu ad, müellifinin kastetdiği manadan çok uzakta kalıyor.

Öbüryandan bizde “ Galatı meşhur„ haline gelmiş tercüme yanlışları da vardır. Meselâ Fransızcadaki (Valeurs mobilièeres) tabirini (menkul kıymetler) diye dilimize almışızdır. Halbuki Fransızlar bunu “esham ve tahvilat„ karşılığı olarak kullanırlar. Yukarıda sözü geçen ve uygun bulmadığımız kelimesi kelimesine tercümeden bahsetmenin sırası şimdi geldi. Fransızların (Motamo) dedikleri bu tercüme tarzı hemen hemen imkânsızdır. Çünkü bir yabancı dilden kelimesi kelimesine öbürdile çevirme yapmayı o iki dilin özgürlüğü, gramer ve sentaks kuranları arasındaki ayrışıklık buna engeldir. Motamo tercüme demek yanlış tercüme demektir. Bir yol düşünelim: “menkul kıymetler„ tabirinde “Esham ve tahvilat„ ı kesteden çevresi belli bir mana varmıdır? Gene biliyoruz ki, Türkçede “Menkul„ kelimesi taşınabilir her türlü mal ve eşyayı ifade eder. Onun için “taşınması kolay para „ anlamını bundan çıkarabilmek; işin teknik tarafını kaplamış olanlar için bile güçtür. Buradaki “kıymet sözü, gene başka bir misali hatırlattı: Fransızcada bir (Metaux precieux) diyemi var ki„ altın ve güneş anlamına kullanılmaktadır. Bizde ise uzmanlar bile bunu kelimesi kelimesine alarak (kıymetli madenler) tabirile karşılıyorlar ki yukarıki düşüncelerimiz bakımından ayni yanlışlığı taşır.

Her yeni kavram için yeni bir diyem yaratmak her zaman için mümkündür. Fakat bunun için ilk önce karşılığın lugat ve selikamızdan alınması ve bunun evvelce bu maksat dışında bir diyem olarak kullanılmış bulunması şarttır. Kaldıki kamuca benimsenmiyen bu gibi daha birçokları vardır. Meşhur yazarlarımız-

dan birinin ara sıra "arka düşünce„ tabirini kullandığını görüyoruz bunu fransızca "Arıère pensée„ sözünden aldığına şüphe etmiyorum. İşte bu motamo tercüme yanlışlığının tam örneğidir. Halbuki dilimizin yapısına ve özürlüğüne uygun şu karşılıkları vardır: (Gizli maksat, saklı düşünce ve daha bu gibi) hal öyle iken dilimiz alışık dışı tabire ısınması imkânsızdır. Hele amacımız dilde dahi halka doğru gitmek olunca bu gibi misalleri örnek tutacakların gafletleri hakkında sözü uzatmayı faydalı görmüyorum. Yalnız tercüme durumumuzu aydınlatan belirşik bir örnek daha vermeden geçemiyeceğim.

Değerli bilim ve ilim adamlarımızdan ölümü acılı (Mehmet Ali Ayni) nin 1935 de dünya mükâfatını kazanan bir eserin tercümesine ait bir tenkidini okumuştum. Bunda "Tercümenin elli sayfasına yakın bir kısmında hiç bir şey anlamiya imkân yoktur) deniliyordu.

Bütün bunlardan çıkan netice şu ki: tercümelerimizin çok fena yapıldığı muhakkak ve tamamen kusursuz bir tercüme bulmanın imkânı yok.

Bu yazının en yeni ve taze ilham kaynağı; bazı gazete ve dergilerde gördüğüm, ünlü Fransız şairi (Pol valeri) nin (Deniz mezarlığı) adındaki Şiirini ve onun şiir anlayışını tahlil vadisinde çıkan yazılardı. Buraya kadar yazdığım yazıların kapladığı sayfalara bir göz atınca o yazılar hakkındaki düşüncelerimizide başka zamanda yazmayı gerekli buldum.

İsmail Hakkı SOYER

Karahisar Anılarından

Dikmen, öksürük kayası,
Haç kayası
Ve ara yerinde Karahisarın Baç kayası
Bu Karahisarın; bu yanık, yoksul şarın
"Bindebir gülüşüyle öğünür o,
"Yüzdebin çıkmaz iş„ iyle döğünür o.
Kendi bağrında kendi. . .

Elekler asıldı; unlar elendi
Efendi... Efendi!
Toylu'n törpülendi, tüylendi
Susuyor artık gönlümün güzel sesi
Şimdi :

Çarığını başıma geçiresi adamın
Loğ dinlemiyen köstebek damın
Hele atlas yakası yanaşma'mın;
Alnı gibi parlayan cüdamın,
Hele alımlı butlar ardında anlamlı
öksüren,
Sayısız, kutsal sürüleri sürüyen
Kurt sezmiş İNEK gibi öğüren,
Şimdi :
KAHRAMAN'a bile tüküren
CÜDAM'ın !
Ottan yanım, buluttan damım.

Can AKENGİN

Güllü

Kuşluk vakti kalkarsın, sağmalları sağarsın.
Hemencecik düzenler ocağını yakarsın,
Misk kokulu sütünü kaynatırsın ilk önce.
Çayırlarda zıplayan kuzuları görünce,
İçin güneşler dolar, yüzün parlar ay gibi,
Ovalaklar atarlar çayırlarda yay gibi.
Kuzu melemeleri aşkının bestesidir,
Dinlemek istediğin ineğinin sesidir.
Bu canları seversin belki canından fazla,
Harmanda koklaşırsın o güzelim (Binnaz) la.(*)
Fidanları dikersin, tarlaları ekersin,
Otlarını alırsın, sıklarını sökersin,
Tarlada altın başak ferini senden alır.
Kıymetini bilmeyen nazarımda alçalır.
Fındıklıkta fındıklar sana birer hediye,
Sallanırlar dallarda gel bizi topla diye.
Fındıkları toplarsın (çeçleri) savurursun (**)
Tembellik kimin harcı sen hiç boş mu durursun
Eğirirsin yünleri düzeninde dokursun.
Yeni harfle yazıyı tıkır tıkır okursun
Kazma elinde süstür basma fistan zinetin.
Bileğin safi çelik yok kimseye minnetin.
Ufukta doğan güneş gözlerin gibi baygın,
Yanağının renginde ne tatlı bak şu yangın.
Gözlerin iri siyah, kaşların ince ince,
Saçların dalgalanır hafif rüzgâr esince.
Tamının şenliğisin, neşesisin köyünün,
Onsekize girince yapılacak düğünün.

Şükrü TURGUT

(*) İneğe verilen isim
(*) Kabuğundan çıkarılmış fındık

Dünya Fındık İhracatında Türkiyenin tuttuğu yer

Yazan : **Kemal PEKER**

Ay çiçeği nasıl hep güne bakarsa Karadeniz bölgesinin bir milyona yakın halkıda hemen hemen FINDIĞA öyle bakar.

Türkiye fındık istihsalatı ve ihracatı daima dünya fındık mevzuunun ön safında gelmekte ve her zaman için 50 ve daha üstün bir rakam vermektedir.

1929 — 1937 dünya fındık rekoltesi yekûnu Amerika hariç 923. 500 tona varmakta olup dokuz yıllık bu istihsâlde Türkiye'nin hissesi 475. 100 İspanya'nın 242. 900 İtalya'nın ise 205' 500 ton tutmaktadır ki her iki rakip memleketin rekolte yekûnu 448. 400 tonu bulmakta, yalnız Türkiye istihsâlatı 27. 700 ton bir farkla başta gelmektedir,

Dünya pazarlarına ihracat yapan Türkiye, İspanya, İtalyanın 4 yıllık ihracat tablosunu bir fikir vermek üzere buraya alıyoruz.

YILLAR	TÜRKİYE	İTALYA	İSPANYA
1933	193. 303	99. 637	96. 274
1934	182. 798	174. 556	106. 578
1935	253. 864	105. 778	136. 779

Türkiye ekonomisinde fındık : Türkiye haricî ticaret faaliyetine ait istatisdiki malûmat bizde 1879 da başlar. İlk defa parti halinde iç fındığın kayda tabî tutulduğu ihraç tarihi ise 1889 yılıdır. Bu tarihten önce sevkiyatın ise yelkenli gemilerle kabuklu olarak Rusya ve Romanya'ya yapıldığı görülür.

Türkiye Fındık ihracatını millî gelir muvazenemizdeki % nisbeti ve değişik yıllar ortalamasına göre ihracatın yapıldığı başlıca memleketler ayrı birer tablo halinde verilmiştir.

1929 — 1937 yılları ihracatı ve yüzde nisbeti ile vasati fiatlar şöylece sıralanmaktadır.

Yıllar	Kıymet TL.	Yüzdesi	iç fıatları
1929	4. 678. 000	% 3. 6	109. 12
1930	10. 292. 000	% 6. 7	71. 32
1931	9. 272. 000	% 7. 2	37. 15
1932	6. 946. 000	% 5. 7	28. 27
1933	7. 839. 000	% 8. 1	42. 42
1934	7. 195. 000	% 7. 8	42. 89
1935	10. 215. 000	% 10. 64	84. 82
1936	13. 533. 000	% 11. 25	67. 13
1937	10. 694. 000	% 7, 24	35. 00

Memleketler itibarile ihracatın yüzde nisbeti ise :

Triyeste	—	Transit	% 28
Almanya	—	Hamburg	% 23
Fransa	—	Marsilya	% 18
Amerika	—	Nev - york	% 8
İngiltere	—	Londra	% 8

Diğer kısımlardada Mısır, Romanya vesair memleketlere sevk edilmektedir:

Türkiye fındık ticaretinin ana hatları : Fındıkta toplu sermayenin memleketimizde kök salmış tarihi 1842 yıllarına rastlar Türk'ler tarafından kurulan ilk fındık şirketinin piyasaya girişi ve müsbet tesir yapışı 1879 — 1903 arasında olmuştur.

Bu şirketin faaliyetine son vermesine başlıca amil, Girit harbi dolayisile ihracatın durması ve yoldaki fındıkların çürümesi gösterilebilir,

1899 yılında mahsul noksanlığından doğan buhran neticesi olarak 1902 yılında fındık fiatlarının tutunması ve değerlenmesi için bir fındık kurumunun kurulması düşünülmüş ise de bir müddet sonra bu teşebbüs hareketsiz kalmıştır.

Şirket olarak tesis edilmiş bulunan fındık ticaretile iştigal eden müesseselerden tesbit edilebilenler tarih sırasile şunlardır:

Hoştraser	1852 — 1941
Şirketi ittifakiye	1879 — 1903
J. J. Hoştraser	1923 — 1934
P. P. Danielsen	1926 — 1943
İş Limited Şirketi	1931 — 1939
Fındık Şirketi	1931 — 1944
Fındık ihracat şirketi	1934 — 1935
„ ticaret Kollektif şirketi	1943 — 1944

Eski devirlerde Türkiye Fındık ihracatı : Millî toprak mahsullerimizin belli başlılarından biri olan fındığın dış pazarlarda sürümü işi çok eskidir. Ve kökleri onbirinci asırda cenevizlilerin karadeniz ticaretine kadar uzatmakta ve dayanmaktadır.

İstatistiki malumata nazaran 1773 yılında yelkenli gemilerle Rusya'nın Nijni panayırına, kükürt buğusundaki renklendirilmiş kabuklu fındık sevk edildiğini mukabilinde kadife kumaşlar ve yağlı vaketeler getirtildiğini görmekteyiz.

Kabuklu fındığın Romanya'ya sevki 1792 Belçika'ya ise 1875 yılı olarak tesbit edilmiştir. Parti halinde ilk iç fındık ihracatının kayde tabi tutulduğu tarih de 1889 dur.

Osmanlı İmparatorluğu devrinde fındığın dış pazarlarda tanınması ve sürümünün temin edilmesi için ilk defa 1851 yılında Londradaki beynelmilel sergide ve 1863 yılında İstanbulda açılan ikinci sergide teşhir edildiğini o zamanki ceridei havadisten okumaktayız.

1878 — 1911 yıllarında yapılan fındık ihracatına ait rakamlar aşağıda gösterilmiştir.

Yıllar	Altun lira	Yıllar	Altun lira	Yıllar	Altun lira
1877	67. 000	1888	139. 009	1898	137. 000

SEYAHAT

Gideceğim kırlangıçlarla;
Cenuba, ve daha cenuba;
Ilık iklimlere gideceğim.
Oralarda da dostum, eşim,
Yoldaşım olacak.

Çardaklarda serin serin portakal,
Tatlı, tatlı hurma yiyeceğim.
Düşüp kalkacağım
Esmer derili insanlarla

Bir kız seveceğim:
Büğülü gözleri seninki,
Şehvetle dolu göğsü seninki;
Yalnız, canı seninkinden de sıcak...

Sonra gine, kırlangıçlarla döneceğim.
Halim biraz değişmiş,
Tam bakırlaşmış tenim.
Hediyeler getireceğim sana,
Ve, bir sürü hatıralar ki
Dökeceğim önüne;
Şaşıracaksın sevgilim?

Odamızda bu defâ
Sen dizi yanımda
Birlikte çıkacağız ayni seyahata. . .

M. Bahtiyar DAYIMOĞLU

1879	73. 000	1889	273. 000	1899	83. 000
1880	90. 000	1890	119. 000	1900	115. 000
1881	101. 000	1891	197. 000	1901	293. 000
1882	191. 000	1892	189. 000	1902	530. 080
1883	85. 000	1893	141. 000	1903	535. 000
1884	143. 000	1894	117. 000	1904	674. 000
1885	154. 000	1895	219. 000	1905	1, 240. 000
1886	133. 000	1896	155. 000	1906	958. 000
1887	69. 090	1897	290. 000	)907	1. 139. 000

Çocuğum

Bilir misin çocuğum? sana bakan gözlerim
Şair duygularına ram olur zaman zaman
Her an,
Biraz daha buğulu, biraz daha parıldar
Hayat budur çocuğum.
Sevgi eğer Allahtan insanlığa sunulmuş
En mukaddes, en leziz, en muhteşem lûtûfse,
O gözlerde saklanır, gözlerde zaman bekler
Gönül neşeye neşe, azaba azap ekler;
Hayat budur çocuğum.
Biz, sevginin elinde yıpranmamış oyuncak
Bilsen yaşamak ne hoş, bilsen ne kadar sıcak...
Ancak
Sevginin bittiği yerde ölüm başlar çocuğum.
Eğer bütün ömrümüz böyle dopdolu ise;
Ufuklarım daima daima senin munis,
Senin sıcak rayihan beni çekecekse hayata.
Yaşamaktan memnunum inan bana çocuğum.
Yaşamaktan ama pek,
Ama pek çok memnunum.
Bilir misin çocuğum,
İnsan oğlu sevgiyi yalnız gözlerle değil,
Asıl dudaklariyle - evet bu muhteşem hakikat -
Asıl dudaklariyle izhar edebiliyor.
Bilsen,
Sen,
O dudaklarınla bana konuşmadan
Neler söylersin.

Dudakların en mühim tarafı budur zaten ;
Onların hareketi sükût olur.
Onlar yalnız dururken duydukların konuşur.
Sen hiç sessiz bir dudaktan sevgiyi
Duydun mu çocuğum?
Ben senin sevgini senden işitemedim.
Ne geçmiş günlerin hatıralarını nakledişin;
Ne gelecekten bahsederek beni hayran edişin
Hiçbiri, hiçbiri,
Bana hüviyetini açıkça diyemedi.
Yalnız o durgun zamanların,
O dalgın zamanların içinde
Gözlerin, Rafael'in Meryem tablosundaki
İlâhi duyguları tahrik eden gözlerin
Benimle en mahrem şekilde anlaşırken;
Dudakların,
Beni dünya işinden, ancak, konuşmadan ayırdı.
O Hareketsiz dudaklarında bütün bir Cihan gizli.
İnan bana çocuğum, bak ben inanıyorum.
Sen de inan çocuğum;
Senin dudaklarında bütün bir hayat. .
Heyhat...

İbrahim DEKAK

Her zaman azm-ü irâdenin
Efendisi olmalısın.
"Mark Orel"

Ebedî Şef Atatürk'e ait Hatıralar

Yazan : **Mehmet AYKUT**

Sayın dinleyicilerim,

Bu konferansımı Ebedî Şef Atatürk ün aziz hatıralarına hasredeceğim. Bütün canlılığını muhafaza ederek yaşıyan bu ebedî hatıralarımı yadetmekliğim; benim söylemekle, sizlerin de dinlemekle duyacağınız hudutsuz sevince bir vesile olacaktır.

Şimdi size, kendisine fazlasiyle bağlı bulunduğumuz ve izinde göz kırpmadan yürüdüğümüz dâhi başbuğumuz Atamıza ait çok aziz ; medarı iftihar addettiğim hatıralarımı anlatayım :

Evet, hatıra diyorum... Çok hatıralar vardır ki mazinin maskesi altında bir mum gibi sönüp giderler. Daima maziye ait ve bağlı kalırlar. Halbuki bu hatıralarım o kadar canlı, ve heybetli ki bunları maziye karıştırmak bile istemiyorum. Şu anda onu, hudundan taşan taptaze hayallerimle gerçekten belirtmek istiyorum.

Sayın dinleyicilerim,

Öğünerek söylemek isterim. Ben o arslan yeleli, rahmetli başbuğumuzu üç defa görmek şerefine mazhar oldum. Birincisi bundan tam "22" yıl evveline aittir.

1924 Yılının sonbaharında idi. Daha öncé millî hâkimiyet ilân edilmiş olduğu için davalarımızın en büyüğü kazanılmış bulunuyordu. Bunu yerinde fırsat bilen (o zamanki adı ile söyliyeceğim) Mustafa Kemal karadeniz gezisine çıktı. Hamidiye ile Mecidiye onu bir kuş gibi bu taraflara uçurdu. Bu meyanda güzel Giresonumuzu da şereflendirdi. Ata henüz Trabzonda iken buradan kendisine bir heyet gönderilmişti.

Gireson namına gönderilen bu heyetle Mustafa Kemal arasında cereyan eden konuşmayı mevzubahs eden o zamanki Işık gazetesinin bir yazısını enteresan bulduğum için aynen naklerdeceğim: "Reisicumhur Paşaya hoş âmedi için pazartesi akşamı saat 1 de motoru mahsusla Trabzona hareket eden heyet saat 10 da Pulathane limanına vasıl olmuşlar. Heyet otomobille Trabzona gitmişler ve doğruca belediye dairesine misafir olmuşlardır. Giresondan çekilen telgraf heyetin vürudundan 10 dakika evvel Trabzon belediyesine vasıl olmuş. Trabzon belediye reisi heyetin geldiğini vali beye bildirmiş ve vali beyin ihbarı üzerine heyet paşanın bulunduğu köşke gitmişlerdir. Paşa hazretlerinin uykuda bulunmasından istifade eden heyet yemek için çıkmışlar ve taamdan sonra köşke giderek intizar salonuna kabul edilmişlerdir. Heyetin intizar salonuna kabul edildiği esnada paşa hazretleri öyle yemeğini yemektelermiş..

Gireson heyeti ; ne suretle idarei kelâm edeceklerin hasbihal ederlerken birâenbire salonun kapısı açılı vermiş. Güler bir yüz, mültefit bir sima Mustafa Kemal Paşa içeri girmiş.. Safa geldiniz iltifatı ile eller sıkılmış. Biraz evvel

çarpan yürekler birdenbire ferahlamış. Teşrifatsız, merasimsiz bir resmi kabul. Akif Zade Fahri bey, heyeti birer birer paşaya takdim etmişler. Paşa heyetimizle çok samimi hasbihalde bulunmuş. Rizenin kaç mil olduğunu sormuşlar ve hasbıhal esnasında Gireson'a geldiğim zaman beni fazla alıkoymayın buyurmuşlar. Ve bizimkiler ise gelmek sizden, göndermek bizden paşa demişler.

Gelen heyet paşanın Rizeye sureti muhakkakada hareket edeceğini söylemektedirler. İsmail beyin Trabzonda kalmasına nazaran paşa ile birlikte Rizeye gitmeleri muhtemeldir.

Trabzona giden heyet zevati atiyedir: Feridun Zade Hacı Hasan efendi İsmail bey, Yusuf Ağa Zade Mustafa efendi, Akif zade Fahri bey, Hacı Emin bey, Sarı Alemdar Zade İsmail efendi, Tirali Zade Hasan bey.

İşte bu yazının çıktığı günün sabahı yani 1924 yılının 19 eylûl cuma subahı Gireson halkı ne zamandır beklediği Mustafa Kemaline kavşutu. O sıralarda ben henüz küçüktüm. Hiç unutmam o günü... O iskeleye ayak bastığı anda şerefine toplar atılmış şenlik yapılmıştı. Bu gün kü gibi hatırımda o günler.

İskelenin solunda o zaman kumlukta bulunuyordum. Hamidiyeden gelen bir motor iskeleye yaklaştı. İçinden Mustafa Kemal çıktı. Bir pervane gibi etrafını saran halk kitlesi tarafından hararetle karşılandı ve alkış tufanı bir hayli sürdü. Büyük kalabalık iskele yolunu katederek belediye binasına ozaman ana caddeye çıktı.

O zaman Atanın gür bakışları, sık saçları; başındaki kalpak, üzerindeki elbise gibi simsiyahdı. Keskin bakışları, dimdik vücudu ile çelik ve tunçtan mâmul bir arslan gibi idi o ...

O yolları üzerinde bulunan belediyeye uğradı. O zamrn C.H.P. ile Belediye ayni binada idi. Her ikisini ayrı ayrı ziyaretten sonra yine yürüycrek Gazi caddesini takiben hükûmet konağına yöneldiler. Ben ancak eski postaneye kadar takip edebildim. Lâkin sonradan öğrendim ki; hükâmet konağını, bilgi yurdunu gece kalmaları için hazırlanan şimdiki İsmet Paşa ilkokulunu, Jandarma komutanlığını, askerlik şubesini de ziyaret etmişler.

Onu Giresonda bu kadar yakından görünce çok heyecan duymuştum. Onu bizzat dinlemeyi de çok isterdim. Fakat olmadı. İşte birinci hatıranın hakikat ve hayal perdesi böylece kapandı.

Aziz dinleyicilerim,

İkinci hatıram 9 yıl evveline aittir. Bu, nisbeten yenidir.

1937 Haziranın da idi. Ben lise tahsili münasebetiyle Trabzonda bulunuyordum. Henüz imtihanlara başlanmamıştı. Birkaç gün önce Ata'nın Trabzonu şereflendireceği müjdelendi. Bu haber bütün gönülleri ılık bir meltem gibi dolaştı. Sevincimiz hudutsuzdu. Atatürk yarın geliyor. Fakat yarını nasıl beklemeli!..

Sabah olmuştu. Sakin denizi, bulutsuz semasiyle tan yeri ağarmış kıpkızıl bir yaz sabahı.. Etrafta çıt yok. Bu sahilin canlı cansız her şeyi susmuş tevekkül içinde Atasını bekliyor. İzmir vapuru ile gelecek Atanın Trabzona saat 9 da, 10 da 11 de muvasalat edeceğine dair muhtelif şayialar dolaşıyor. Biz bütün mektepliler sabahın erken saatlerinde Atamızı karşılamağa hazırlanıyoruz.

İskele caddesinde liselilere ayrılan yeri aldık ilerimizi askerî kıt'alar sporcular, izciler tutmuş, gerilerimizi halk doldurmuştu.

Saat 9,30 da gemiler yaruzu aşmış geliyordu. Çoşkun ve hareketli karadeniz onu taşıyan geminin eteklerine mutlak bir itaatle serilmiş, mor sularını beyaz köpükleri ile nakışlıyarak ona yol açıyordu. Bütün biz doğulular Trabzon sahillerinde toplanmış, Türk tarihinin anlı şanlı en büyük simasını karşılamak için bekleşiyoruz. Gemi önce yavaşlıyarak limana giriyor, sonra âdetâ

içinde taşıdığı arslan adam gibi demirlerken yaptığı manevra ve horultu ile arslanlara yakışan bir azamet taşıyordu. Yanında da bir muhrip vardı. Bir fısıltı, bir heyecan... Ata geliyor.

Biz o sırada askerî kıt'alara oldukca uzak bulunmakla beraber onun teftiş esnasında görebilmiş, tevaf etmiştik. Bütün gözler dünyanın en büyük insanı Ata'nın ahenktar nazarları halkın bakışları ile tevali eden dalgalar halinde kucaklaşıyor, tanınan akislerle semaya dağılan bu, sevinç, ufuka kadar uzanıyordu. Ata gri spor kostümü, elindeki kasketi ile centilmen, çevik bir genç tazeliği taşıyordu.

Bir hamlede subayların elini sıktı. Askeri kıt'aları, sporcuları, izcileri teftiş buyurdu. Ve uzaktan ayni kudrette tekrarlanan şu gür ses duyuldu. Sağ ol... Sağ ol...

Önümüzden yavaş yavaş geçen oto onu soğuksu yamaçlarına aşırdı. O günü Ata, orada Karadenize karşı emekliyen köşkünde istirahatla geçirdi. İkinci gün Atanın ziyaret günü idi. C.H.P. Halkevi, hükûmet, askerî garnizonluk, belediye gibi bazı yerlere uğrayacaktı. Bu meyanda lisemizde vardı. Lâkin avlusunda sabahtan akşama kadar beklediğimiz okulumuz maalesef bu şereften mahrum kaldı.

Atanın ikinci akşamı idi. Bu akşamın fevkalâde olacağını öğrenmiştim. Mektepte leyli bulunduğum için velimin beni götüreceği bu güzel geceden mahrum kaldım. Sabahleyin şehir gazetelerini okuduk. Akşamı orada geçiren velimden ve diğer kimselerden dinledik. Gecenin mahiyetini öğrendik. Horanlar tepilmiş, danslar edilmiş, zeybekler oynanmış, sohbet sofrası kurulmuş, türküler söylenmiş. Uzun zaman Atasına hasret giden doğulalar bütün bir gece sabaha kadar Atasiyle çılgın gibi eğlenmiş... Anlutayım :

Büyük ve eşsiz halk adamı Trabzonda geçireceği bu gecenin onlarla beraber olmasını dilemiş ve buyurmuş : "Soguksuda bir halk şöleni verilsin„

Harikülâde bir haziran akşamı. Güneş bütün sanatkâr kabiliyetini kullanmış olmasına rağmen onun yanında utanarak; kızararak muhteşem bir kızıl dekor içinde göçüp gider. Güneş saçlı, güneş başlı Başbuğ en çok sevdiği halk ve şölen başbaşa... Soğuksu yamaçlarında bütün doğulular pervaneler gibi o büyük ışığın etrafında toplanır. Meclis; davullar, kemanlar, kemençeler, bağlamaların estetik bir ahenkle yarattığı muzik şelâlesi içinde çalkanır durur. O zaman o, gök gözlerile memnun ve müsterih, kendine meclup şenliğin saatlerce seyrine dalar. Başbuğ ve halk, köylü ve Ozan karşı karşıya.. Horan, zeybek gibi milli oyunlar oynanır, millî havalar çalınır. Velhasıl bu müstesna şölen gecesinde koca kitlenin yarattığı şenlik ayyuka yükselir. Güneş saçlı, güneş başlı kartal bütün yurda sabaha kadar soğuksu yamaçlarından sevgi, ruh, enerji sunar. Etrafındakilere gönülleri fetheden şu alev sözlerinden bir kaçını söyler : "Bu büyük Türk milleti ve Türk gençliği ile yapılan inkilaplardan daha büyük ve kazanılan zaferlerden daha azametlileri yapılır ve kazanılır.„ Sonsüz muhabbetle kartal bakışlarında düğümlenen bağlılık engin sevgi ile halkı okşayarak ruhundaki volkanın ikinci bir indifaı gürler. Büyük Şef bütün emvalini millete bağışlar. O gece onun sofrada söylemiş olduğu sözleri heyecan ve iftiharla şimdi aynen yad edelim :

"Mal mülk bana ağırlık veriyor. Bunları asîl milletime vermekle büyük bir ferahlık duyuyorum. Zenginlikten ne çıkar. İnsanın serveti kendi manevî şahsiyetinde olmalıdır. Bunları söylerken " Oh.. Şimdi rahat ve müsterihim„ der. Bu sırada gözleri dalmış.. Telaşlı bir seyirle çıkık el-

inacık kemiklerinden bir kaç damla göz yaşı koymış.. Sonra Ata içinde teneffüs ettiği milletini düşünmeğe dalmış. Zaten o, yıllarca önce yine alev sözleriyle söylememiş miydi? Benim için en büyük mükâfat milletimin en ufak bir takdir ve iltifatıdır„ diye... Tan yeri ağarır. Göğe yakın, nur gibi yanan soğuksu yamaçlarındaki kartal yuvasında yer yuvarlağının en büyük adamı müsterih gözlerle yurt ufuklarının ümit ve hayat dolu sabahını seyreder. Düşünün o tabloyu..

Bu en mes'ut, en büyük adamın gözlerinin ve dudaklarının mütebessim ve müsterih olarak parıldayışını... Nihayet o, başvəkili hedef ve inkilâp arkadaşı İsmet İnönüye şu teli çeker:

"Mevzubahs olan hediye yüksek Türk milletine benim asıl vermeği düşündüğüm hediye karşısında hiçbir kıymeti haiz değildir. Ben icap ettiği zaman en büyük hediyem olmak üzere Türk milletine canımı vereceğim„

Bu hatıralarımın hiçbiri onu bu son defaki gördüğüm gibi olmamıştır. Ayni zamanda Türk sporculuğunun kahramanı olan Atayı Florya plajının müdavimleri onun Floryadâ aralarında geçirdiği saatlerin zevkini anlatmakla bitiremezler. Onu bazan yaradılışının coşkun enerjisi içersinde yüzerken, bazan kürek çekerken görürlermiş. Her iki sporunda da muhakkak olan ilâhlara has istisnaî çalım ve güzelliği varmış. Hele onu zarif kayığı içinde kürek çekerek köşkü istikametinden geldiğini gören halk babasına koşar gibi çılgın bir muhabbetle atılırmış. Bir anda Atanın zarif kayığının etrafını yüzlerce genç kadın ve erkek kuşatırmış. Ata onlara mültefit, onlar Ataya meclup ve hayran.. Bu sırada Ata onlarla konuşurmuş. Onların içinde bir arzuyu sezer gibi kendisi ile beraber resimlerinin alınması imkânını bağışlarmış. Ne mutlu onunla birlikte resmi çekilmiş olanlara. Halkın içinde yaşayan, halkla beraber yaşayan büyük demokrat Atatürk bu şerefli talii binlerce ve binlerce vatandaşa behşetmiş. Ayni imkânı banada bahşettiği için memnunum.

Bu vesile i l e hayatının, sonuncusunu teşkil eden en kıymetli hatırasını anlatacağım:

Evet, onun maddî mevcudiyeti fani hayatın hayhuyları içinde kaybolup gitti; fakat onun hiçbir vakit ölmeyen ve gönüllerimizi dolduran manevi mevcudiyeti, sevgi ve hatıratı kuvvetinden zerre kadar kaybetmedi.. Etmiyecektir de.,. Biz yaşadıkca o, dalında ömür süren nadide bir çiçek gibi daima ve daima koklanacaktır.

Son hatıram 1938 yılına tesadüf eder. Çok sıcak bir yaz günü idi. Ben İstanbulda başladığım hukuk tahsilinin ilk senesini ikmal ediyordum. imtihanlarımızda o günlerde bitmiş, harbiyedeki Yedek Subay okulunda "Hürriyeti ebediye" tepesi ile Harbiye arasında mekik dokuyan bir kamp yapıyorduk. Pazar olduğu için o günün bunaltıcı sıcağında gezip eğlenmek, banyo yaparak hoş vakit geçirmek arzusu ile florya plajına gitmeğe karar verdik. Çok kısa bir tiren yolçuluğundan sonra floryaya geldik. Saat 13,30 du. Havanın sıcaklığı, sanki İstanbul halkını bu tarafa sürüklüyordu. Plaj hınca hınç dolmuştu. Güçlükle girebildiğimiz plajda nihayet küçük bir kabine bulabildik. Soyunduk. Sırtımızı kenarda su ile şöyle ovduktan sonra birkaç dakika kumlara uzandık. Aradan çok vakit geçmedi etraftan, tepelerden birtakım sesler geldi. Bu sesler alkışlar arasında "Yaşa var ol„ nidaları yükseliyordu. Diğer taraftan çok durgun bir tül kadar şeffaf denizin yüzünü yırtarak plaja yavaş yavaş bir motor geliyordu. Bu, içinde Atatürkü taşıyan " Acar „ motoru idi. Sığ yerleri koşarak, derin yerleri de kulaçlıyarak

Devamı 32 inci sayfede

Yıl-Dönümü Destanı

Halkevi'nin Ve Ülküsünün Beyanındadır:

Aldım elime sâzımı, Şu nevâ - kârımı.
Dinlen ki: Şimdi dinlemenin günü, çağıdır.
Yıldönümümüzün heey, şevkı yardı bağrımı
Bu şakıdığım ses; bir altın - devrin arpağıdır.

Bahtsız biten bir savaşın yenilge ertesi
Vurmuştu Ay'a bu kara - toprağın gölgesi
Târih olacaktı oooy, Türklüğün gömülgesi
Biz dedik: " Kabir taşı erin yasdıcağıdır. „

Ölür mü er kişi - bâşâ - ölüm korkusundan
Ölürse ancak ölür İstiklâl kaygusundan
Kanıyle yazdığı şanlı berat tapusundan
Bu mutlu ülkenin okunan bağ-ü rağıdır.

Kurtardı yurtta her şeyi bu azm, bu güvenç
Asıyl kanı genç, irâdesi genç, ülküsü genç,
Bir Halk partimiz var ki; O'nun altı baş - direnç
Başında " Altı - Ok ışıklı „ Türk şafağıdır.

Yaratan bu yurdu o azim, yaşatan o rûh.
Odur, o sağanaklı belâ tufanın da Nûh,
Göründük boydaklık tûrunda pür şan-ü şükûh
Çankaya kurtuluş cöngü'nün Cûdi dağıdır.

Odur yüzyılların kahrını kahreden,
O çıkardı bu Türk cevherini yitiklikten
Hem odur - geleceklere filiz sürüp giden;
Evrim havâsı da bu rûhun sağlıcağıdır.

Bulduk bu cennet ülkemiz üstünde ihtişam,
" Kabrinde müsterih uyu ey nâmidâr Atam. „
Millî irâde meyve dökmeye kalkındı tâm,
Artık bu ülke yer yüzünün bir uçmağıdır.

Dinleyin şimdi hele DOKUZ KOL dan akını;
Her kola biz vereliden kendi hakkını
Bilelim ki: Bize ülkülerin en yakını
Uz görenlerce ülkülerin en uzağıdır.

Dil - Edebiyat ki benliğimizin sesidir;
Ozanın kaleminde o, DİRİM NEFESİ dir,
Yazar, fikir oyalarının mühendisidir,
Folklöristler bu şubenin şepçacağıdır.

" Güzel sanatlar „ iç evrenimize bir bakış,
İç - dış evrenin âhengine özü bırakış .
Müzik, rakıs, binâ, resim, heykel, dekor, nakış
Gönül se; beyin admosferinin uçağıdır.

"Sosyâl yardım„dır uzatan elini yoksula,
Okutuyor öksüzleri yolluyor okula.
-Düşürmemek için esirgin - iş bulur dula .
Gönlü üzgün le düşkünün ana - kucağıdır.

"Temsil„ dir güzel hayalleri gerçek eyliyen .
Odur hep güzel sanatları çerçeveliyen,
Çirkin olayları düşündürüp irdeliyen,
Yedi çeşit güzelliğin sahne otağıdır.

"Kurslar„da baş başa gelir bilen bilmiyenle
Dil ve sanat, Bilim, teknik öğretiyor, hele;
Okutmada okul - dışı kalanları bile,
Bilen için güçlükler çocuk oyuncağıdır.

Spor ölçülü bir gövde üstünde şu beynin.
Dikkatin ve intikalin, irâde pekliğinin
Kır ve dağ sevgisinin, salon cimnastiğinin
Yollarını aydınlatan bir can çerağıdır.

"Köycülük„ yüzde sekseni ulus bütünlüğünün
Yaşaması için hayat düzeyinde üstün
Varlığımızın baş unsuru kalmamalı düşkün ,
Bu dâvâyla didinen bir gayret oymağıdır.

"Müze - Tarih„ donanmadır ruh çakışlarından ,
İçeri evrendeki yıldız akışlarından ;
Millî gurur onun doğar nur nakışlarından
Ruh Devleti denen şeyin yüce otağıdır.

Ne söylesek yaraşır, A dostlar, Halkevine
Durma, koş ateşine tutuş, yan alevine
Gir de alış, ver can ile baş halk ödevine
Ülkü akıncılarının o tav ocağıdır.

Aşık TEKİN

Giresun Şairleri

Yazan : **Şükrü TURGUT**

Giresunumuz yaradılışı itibarile gönülleri ferahlandıran, ruhları inceleten, büğüleyen bir durumdadır. Karadeniz kıyısının bu en sevimli dilberinin göğsünde bir çok şairler yetişmiştir. Bunların içersinde (Divan) ı olan da vardır. Fakat bu divan, şairin evinde kalmış tabedilmemiştir. Bu konu, konferans konusu olarak ele alınmış isede Giresunumuzdaki bir tek gazetede bile devamlı ve ısrarlı bir yayın yapılmamıştır, (Ref'i) yi (Lem'i) yi (Celis) i hatta Türkiyemizde en ileri yazarlardan olup, kızıl sultanla mücadele eden büyük vatan perverler sırasında olan (Derviş Mehmet Hamdi) Duydukoğlunu, eserleriyle tanıyan kaç kişi vardır. Filhakika memleketimizde Giresun tarihi ve Giresun coğrafyası yazmak isteyen ve bu uğurda senelerdir çalışan kalem sahiplerimiz de yok değildir. Fakat harcanan ömre mukabil alınan randıman nedir bunu bilen yok. Bir günün birinde bir tarih külliyetiyle karşılaşacağız, fakat ne zaman belli değil. Sayin Fahri Bilge Giresunda birçok vesikalar topladı, etütler yapdı. Hatta Rumca yazılmış Giresun tarihini türkçeye çevirterek o muhteşem kitaphanesinin mutena bir köşesine yerleştirdiğini söyleyenler de var. Buradan ayrılıyorken Giresuna ait bir telif yapacağını da vaad etmişti. Ondan da hâlâ bir ses çıkmadı. Demek oluyor ki Fahri Bilginin dâvâsı, vesikaları toplamak ve Giresundan çıkmakla sona eriyormuş. Bu birazda merhum hocanın (Yorgan gitti kavga bitti) hikâyesine benzemiyor değil, Muhterem Fahri bilgeyi vazifeye davet ediyoruz. Ben şimdi bu yazımda İstanbul gibi en münevver şehrimizde yetişmiş, İstanbulda yüksek tahsil görmüş ve İstanbulda münteşir (Yirminci asır) ve (Zekâ) mecmualarında bir çok şiirleri intişar eden (Derviş Mehmet Hamdi) yi ve (Celis) müstearını kullanan (Sarı Mehmet oğlu Hasan) ı anmak istiyorum.

Mehmet Hamdi 1878 - 1912 Balkan harbine gönüllü olarak iştirak etmiş ve şehit olmuştur. Babası hacıhüseyin mahallesinden Duydak oğlu Ömer Hanefi efendidir. Annesi kale mahallesinden Halil efendi oğullarından Emine hanımdır. İlk tahsilini Giresunda

— *Devamı var* —

28 inci Sa. den devam

motora yaklaştık. Ata içerde oturuyordu. Yanında paşa vardı. Profesör Afet hanımda orda idi.

Motoru sarmıştık. Yaşa var ol naraları ile denizi çınlatıyorduk. Ata, kendine doğru sel gibi akan biz gençlerin hararetli tezahüratı karşısında salonu terkederek güverteye çıkmağa mecbur oldü. Bir eli cebinde, bir eli sigarasında ilahi bir yavaşlıkla motorun küpeştesine yaklaştı. Bize elini başını sallıyarak mukabelede bulundu Motorun çok yakınında bulunan bir çocuk suda çırpınırken tesadüfen Atanın pantolununa su sıçradı. Ata ona hitaben "dikkat et yavrum„ dedi. Bu çok şefkatle söylenmiş bir sözdü. Bu günkü gibi kulağımda çınlar o sözler.

Şöyle durdum ve düşündüm. Eski Mustafa Kemalle o zamanki halini karşılaştırdım da gördüm ki her şey değişmiş. Tabiat kanunları tam manasiyle hükmünü icra etmiş, o siyah sık saçlar, şimdi ağarmış aralanmış kıvamını bulmuş bir olgunlukla arkaya taranmış, yukarı kıvrık gür kaşlarının altında parıldayan iki derin mavilikte geçmişi geleceğe ileten koca bir tarih okunmakta ve onun heyecanını taşımakta.. Sanki üzerinde, gayesine varmamış bir hal vardı. Hakkı da vardı. Çünkü gaye hudutsuzdur. Bilmen şu hikâyeyi hatırlarmısınız? Nemrut, mabuda meydan okumak ve halka karşı hâlik olmak için göğe yükselmek istedi. Bir kasır yaptırdı. Ve ona kartalları bağladı. Önlerine ve irişemiyecekleri bir yere taze ceylan eti asarak onların iştiha ve hırsını tahrik etti. Böylece göklere yükseldi

Gayede tıpkı Nemrudun astığı et gibi, ona gidilen ve fakat asla varılamıyan bir son noktadır. İşte o gün kalbimizde heyecanla çarpan Atanın bu kavi, ümit dolu bakışları gaye mefhumunun ne olduğunu, ne olması lâzım geldiğini Türk gençliğine, Türk milletine şiar olacak en mükemmel en güzel misalini veriyor, aşılıyordu. O gün, misilsiz dakikalar yaşatan Atadan bu ilhamlarla ayrıldım.

Müsterih ol ey ulu önder! Senin ölümünde saklı olan kudret koca Türk milletini kükredecek kadar kuvvetli. Nitekim hayata gözlerini yumduğun vakit gördük. Sen daha çok şeyler yapacaktın. Lâkin mukadderat bırakmadı. Şunu bilki ey Ata, sen fazlasiyle, hem çok fazlasiyle yaptın. Eğer kendisine bu zümrüt vatanı emanet bıraktığın evlâtların seni memnun edebilirlerse ne mutlu bize!..

İnsan oğluna ceza veriniz

fakat şerefine

dokunmayınız.

"Rönan„

Halkevimizin Akın Olayları

Bu son üç aylık dönemde Evimizin kültürel akınlarını sayıyoruz:

Dil Edebiyat Kolu :

1) 8-12-1945 de (Memleket dâvâsında kadın) adıyle bir konferansı : Sulh Yargıcı Fikret Güneş tarafından.

2) 12-12-1945 de (Ekonomi terbiyemiz) Bankacı İsmail Hakkı Soyer tarafından,

3) 12-11-1945 de (Memleket Ekonomimiz de üzerinde durulacak noktalar) adıyle bir konferans Ticaret odası kâtibi umumîsi Hasan Altan tarafından.

4) 26-1 1946 (Atatürke ait hatıralar'ı) adıyle bir konferans: Stajier Avukat Mehmet Aykut tarafından.

5) 22-12-1945 de (Tifüs ve bulaşmamasına karşı tetbirler.) adlı bir konferans: Firengi mücadelesi baş hekimi Dr. İsmet Yılmazer tarafından.

Güzel Sanatlar :

1) 26-1-1945 Tarihinde verilen konferans sonunda yerli saz gurubu tarafından mahallî şarkı ve türküler çalınmıştır.

2) Halkevleri yıldönümünde açılmak üzre bir Resim - Heykel Fotoğraf amatör sergisi hazırlığı.

Temsil Kolu :

1) 29-12-1935 tarihinde Sömestr tatili münasebetiyle şehirdeş liseliler şerefine çay şöleni tertiplenmiştir. 60 kişilik bu toplantıda İl erkânları, Parti ve Millî Eğitim kuramları temsilcileri bulunmuş samimî hasbihaller yapılmış, karşılıklı hitabeler verilmiştir.

2) 6-2-1946 Şehir Bezeme derneği kurucular komitası toplantısı 40 kişilik bu toplantıda verimli olarak neticeler alınmıştır.

3) İlce Kaymakamları ile Bucak müdürleri ve Millî Eğitim mensupları şereflerine 13 2 1946 Cuma günü Halkevi salonunda çay verilmiş bu toplantıda memleket eğitimi üzerinde alınacak esaslı mevzular konuşulmuştur.

Sosyal Yardım :

Bu üç aylık dönemde (3) vatandaşın muayenesi yapılmış ve 640 Kuruşluk ilâç verilmiş (200, vatandaşa da uyuz ilâç dağıtılmıştır.

HE

(Yeşilgireson) Matbaası
GIRESON

Fiatı : 25 Kş.

23 NİSAN 1946

SAYI : 3

AKSU

GİRESUN HALKEVİ DERGİSİ

Bu sayıda yazısı bulunanlar.
Yazı sırasıyle :

Saffet TUNAY
Behçet Kemal ÇAĞLAR
Mahmut BAYRAMLI
İsmail Hakkı SOYER
Coşkun ERTEPINAR
Salim Süha GÖKSAN
Kemal PEKER
Burhan SUNAR
Al — gün
İbrahim DEDE
ve saire

(Yeşilgireson) Matbaası
GİRESON